

Regeringens skrivelse

2002/03:81

Redogörelse för verksamheten inom Europarådets
ministerkommitté m.m. andra halvåret 2001 och
under år 2002

Skr.
2002/03:81

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Harpsund den 6 mars 2003

Göran Persson

Anna Lindh
(Utrikesdepartementet)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen lämnar regeringen en redogörelse för verksamheten inom Europarådets ministerkommitté m.m. andra halvåret 2001 och under år 2002.

1	Inledning.....	4
2	Verksamheten i ministerkommittén.....	4
2.1	Samarbetsprogrammen för demokratisk utveckling.....	6
2.2	Europarådssekretariatet och budgeten.....	7
3	Europakonventionen och dess övervakningsorgan.....	8
3.1	Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna (Europadomstolen).....	8
3.2	Ratifikationsläget.....	9
3.3	Det löpande arbetet.....	9
4	Arbetet inom de olika verksamhetsområdena.....	11
4.1	Mänskliga rättigheter och demokratifrågor.....	11
4.1.1	Mänskliga rättigheter.....	11
4.1.2	Europarådets kommissarie för mänskliga rättigheter.....	13
4.1.3	Europeisk konvention till förhindrande av tortyr och omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning.....	13
4.1.4	Nationella minoriteter.....	14
4.1.5	Kampen mot diskriminering, rasism och främlingsfientlighet.....	15
4.1.6	Jämställdhet mellan kvinnor och män.....	15
4.1.7	Homosexuellas rättigheter.....	16
4.1.8	Sociala stadgan.....	16
4.1.9	Massmedier.....	17
4.1.10	Asyl-, flykting- och medborgarskapsfrågor.....	18
4.1.11	Lokal demokrati och gränsöverskridande samarbete.....	19
4.1.12	Bioetik.....	19
4.1.13	Rättsligt samarbete.....	19
4.1.14	Folkrättsfrågor.....	21
4.2	Sociala frågor.....	21
4.2.1	Social sammanhållning.....	21
4.2.2	Integration.....	22
4.2.3	Befolkningsstudier.....	23
4.2.4	Hälso- och sjukvård.....	23
4.2.5	Miljö och regional planering.....	24
4.3	Kulturfrågor och kulturell mångfald.....	24
4.3.1	Utbildning.....	25
4.3.2	Kultur och kulturarv.....	25
4.3.3	Idrott.....	26
4.3.4	Ungdomsfrågor.....	27
5	Arbetet inom ramen för partsavtalen.....	28
5.1	Partsavtalet på social- och hälsoområdet.....	28
5.2	Europafarmakopén.....	28
5.3	Europarådets utvecklingsbank.....	29
5.4	Pompidougruppen för narkotikafrågor.....	29

5.5	Filmstödsfonden "Eurimages"	30	Skr. 2002/03:81
5.6	Kommissionen för demokrati genom lag	30	
5.7	Det europeiska audiovisuella observatoriet.....	30	
5.8	Europarådets Nord-Sydcentrum	31	
5.9	Europeiskt centrum för moderna språk i Graz	31	
5.10	Partsavtal för uppföljning på korruptionsområdet.....	31	
6	Förteckning över medlems- och kandidatländer.....	32	
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 6 mars 2003.....	33	

1 Inledning

Europarådet har en central uppgift när det gäller att främja respekt för de mänskliga rättigheterna, demokrati och rättsstatens principer och därmed också för att förebygga väpnade konflikter. Sverige verkar för att politiskt stärka de områden där Europarådet har komparativa fördelar. Stöd till den fortsatta demokratiska utvecklingen i Central- och Östeuropa, på Balkan samt i södra Kaukasien är en fortsatt viktig uppgift för Europarådet.

Organisationen står fortsatt inför stora utmaningar. Under 1990-talet bestod utmaningen av organisationens snabbt växande medlemskrets. I det innevarande decenniet består den till stor del av den påverkan som andra organisationer – EU och Nato – utvidgning medför.

Medlemsstaternas ansvar att möta kommande utmaningar blir därigenom större. Europarådets roll och verksamhet måste anpassas. För Sveriges vidkommande är Europarådets resurser samt såväl prioriteringar som nedprioriteringar av verksamheter alljämt i fokus.

Sverige vill stärka EU som aktör i Europarådet. Inte minst i ljuset av att mer än hälften av Europarådets medlemsländer kan komma att vara EU-medlemmar inom en snar framtid. Behovet av EU-samordning i de utrikespolitiska frågorna ökar i Europarådet i takt med att Europarådet utvidgats och EU's utvidgning. Europarådsrelaterade frågor med anknytning till Europeiska unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik diskuteras formellt, sedan maj 2002, i rådsarbetsgruppen COSCE.

Sverige vill också främja samarbetet mellan EU och Europarådet avseende konfliktförebyggande och krishantering. Europarådet deltog aktivt i den regionala EU-konferensen "Partners in Prevention" om konfliktförebyggande i Helsingborg i augusti 2002. Sverige anser att Europarådet har en viktig roll att spela i uppföljningen av denna konferens. Ett av de prioriterade områden som EU definierat inom ramen för sitt arbete på kapaciteter för civilkrishantering är främjandet av rättsstatens principer; ett av Europarådets kärnområden.

2 Verksamheten i ministerkommittén

Vid den behandlade artonmånadersperiodens inträde innehades ordförandeskapet i ministerkommittén av Lichtenstein, för att i november 2001 följas av Litauen som i maj 2002 i sin tur ersattes av Luxemburg. Vid periodens slut innehades ordförandeskapet av Malta, som tillträdde vid ministermötet i november 2002.

När Litauen övertog ordförandeklubban vid ministermötet i Strasbourg i november 2001 stod främst frågan om kampen mot terrorism, i ljuset av händelserna den 11 september, på dagordningen. En multidisciplinär

grupp om internationellt agerande mot terrorism inrättades. I utformningen av gruppens mandat hade Sverige drivit frågan om att slå vakt om aspekter rörande mänskliga rättigheter.

Litauens ordförandeskap var präglat av frågor om regionalt samarbete. Vid Litauens ministermöte i maj 2002, som ägde rum i Vilnius, antogs en deklaration om regionalt samarbete.

Andra frågor som berördes vid de olika ministermötena, och som varit ofta förekommande på dagordningen i ställföreträdarkretsen i ministerkommittén var Moldaviens förestående ordförandeskap i ministerkommittén, medlemskapssansökarländerna, förslaget om ett tredje toppmöte och nödvändiga reformer av den europeiska domstolen för mänskliga rättigheter.

Moldavien innehar ordförandeskapet i ministerkommittén under perioden maj–november 2003. I början av 2002 medförde den negativa politiska utvecklingen i landet en aktiv reaktion från generalsekreteraren som under artikel 52 i den europeiska konventionen för mänskliga rättigheter i ett sällsynt agerande begärde att den moldaviska regeringen skulle förklara hur Moldavien levde upp till kraven enligt konventionen. Europarådet har med anledning av ordförandeskapet antagit ett specialinriktat samarbetsprogram för Moldavien. Utvecklingen i landet övervakas alltjämt noggrant av ställföreträdarkretsen.

En annan återkommande fråga för ministerkommittén har varit utvecklingen i ansökarländerna. Under perioden har Bosnien-Hercegovina inbjudits till medlemskap. Inträdesceremonien ägde rum i samband med den parlamentariska församlingens session i april 2002. Förbundsrepubliken Jugoslaviens (FRJ) ansökan har behandlats av den parlamentariska församlingen, som vid sin septembersession 2002 rekommenderade medlemskap under förutsättning att både parlamenten i Serbien och i Montenegro ratificerar den konstitutionella stadgan. Ministerkommittén, som fattar besluten om medlemskap i organisationen, behandlar f.n. ansökan.

Förslaget om ett eventuellt tredje Europarådstoppmöte har debatterats vid såväl ministermötena som i ställföreträdarkretsen. Vid det för perioden, sista ministermötet erhöll förslaget brett stöd och kommer troligast att endosseras med påföljande diskussion om bl.a. tema och värdland vid kommande ministermöte.

Domstolens arbetsbelastning och pågående reformarbete stod ofta på dagordningen. Vid ministermötet i november 2002 antogs en deklaration som särskilt betonade vikten av att domstolen tillsköts extra resurser men också nödvändigheten av reformer för att domstolen skall kunna komma tillrätta med bl.a. den ökande måltillströmningen.

Situationen i Tjetjenien har följts noga och har behandlats löpande i ministerkommittén under perioden. Tre europarådsexperter på mänskliga rättigheter är sedan april 2000 verksamma vid det kontor i staden Znamenskoje i Tjetjenien, vilket leds av den ryske presidentens särskilda representant för upprätthållandet av mänskliga rättigheter och friheter i Tjetjenien. Den förste representanten Kalamonov lämnade tjänsten i mitten av 2002. I samband därmed stod uppdraget obesatt under en period varför Europarådets generalsekreterare, bl.a. av säkerhetsskäl, fann det nödvändigt att återkalla experterna till Strasbourg tills dess en ny

representant tillträtt. I september utsåg den ryske presidenten Abdel-Hakim Sultygov till sin nye representant. Det avtal som reglerar experternas närvaro har normalt förlängts med sexmånadersperioder. Vid förlängningen i juli 2002 utvidgades mandatet på ryskt initiativ. De ursprungliga uppgifterna innebär att bistå kontorets ryska personal med att följa upp anmälningar om brott mot de mänskliga rättigheterna och att rapportera om kontorets verksamhet till Europarådet. Det utvidgade mandatet omfattar även stöd till förbättrandet av offentliga myndigheters verksamhet, olika stöd till det juridiska området (inklusive lagstiftning), till undervisningsområdet och till psykologisk rehabilitering för kvinnor och barn som farit illa av konflikten. Det utvidgade mandatet innebär även stöd till Republiken Tjetjeniens "råd för skydd av mänskliga rättigheter" samt till det "offentliga konsultativa råd" som inrättats inom ramen för de ansträngningar som görs av den parlamentariska församlingen i samarbete med den ryska Statsduman för att bidra till en politisk lösning av konflikten. Den senaste förlängningen av Europarådsexperternas mandat gjordes genom parternas skriftväxling i december 2002. Mandatperioden, som omfattar sex månader löper till juli 2003.

Arbetet med att temavis övervaka att medlemsstaterna uppfyller sina åtaganden gentemot organisationen fortsätter. Reviderade riktlinjer har antagits i syfte att förenkla processen. Ickediskriminering med betoning av kampen mot intolerans och rasism, samt yttrandefrihet har varit aktuella ämnen under perioden. Två nya ämnen har lagts till ämneslistan för 2003, nämligen religiös pluralism samt lika rättigheter för kvinnor och män.

2.1 Samarbetsprogrammen för demokratisk utveckling

En relativt omfattande del av Europarådets verksamhet består av olika former av samarbetsprogram, vilka har växt i antal i takt med ökningen av medlemskretsen. Programmen, som så gott som uteslutande riktar sig till de s.k. nya medlemsländerna, syftar till att underlätta uppfyllandet av de åtaganden som följer på medlemskap i organisationen. Under perioden har ett samarbetsprogram för Bosnien och Hercegovina satts igång med anledning av landets medlemskap i Europarådet april 2002. Även ansökarländerna kommer i fråga för samarbetsprogram, vilka då är ägnade att underlätta för dessa länder att bli medlemmar i organisationen. Ett samarbetsprogram är under genomförande avseende ansökarlandet FRJ och ett nytt program är under utarbetande för att finnas färdigt när ministerkommittén beslutar att inbjuda landet till medlemskap.

Ministerkommittén har strävat efter att programverksamheten, där så är påkallat, planeras i nära samarbete med EU och internationella organisationer, särskilt OSSE. Ett exempel på resultat är att två Europarådstjänstemän, sedan slutet av 2001, är stationerade vid OSSE-missionerna i Jerevan och Baku.

En del program genomförs inom ramen för Europarådets och EU-kommissionens gemensamma samarbetsprogram, med delad finansiering. Andra program erhåller finansiellt stöd av EU-kommissionen. Exempel

på program, som pågått en tid, och som även förväntas fortsätta 2003, är aktiviteter riktade till Ryska Federationen, Moldavien, Södra Kaukasien (Armenien, Azerbajdzjan och Georgien) samt Ukraina.

Europarådet är fortsatt aktivt inom den s.k. stabilitetspakten för sydöstra Europa, med en samordnande roll främst inom arbetsborden I (demokrati och mänskliga rättigheter) och III (underbordet för rättsliga och andra inrikespolitiska frågor). Genom Europarådets utvecklingsbank har även lämnats bidrag till projekt inom arbetsbord II (ekonomisk utveckling).

2.2 Europarådssekretariatet och budgeten

Under perioden valdes Maud de Boer-Buquicchio till ny biträdande generalsekreterare. Mandatperioden löper om fem år med start 1 september 2002.

Sverige finansierar för tredje året i rad tjänsten som förestår programmet "Police and Human Rights – Beyond 2000" i Europarådets sekretariatet. Tjänsten innehas av en svensk polistjänsteman.

Europarådets budget uppgick år 2001 till 163 000 000 euro och år 2002 till 169 000 000 euro. Budgeten för år 2003 som antogs i december 2002 uppgår till 175 000 000 euro. Budgeten har under senare år, liksom 2003 grundats på reell nolltillväxt. Sverige tillhör de länder som gärna hade sett en viss ökning av budgeten. Under 2003 kommer Europadomstolen att få extra resurser, bl.a. genom att medlemsstaternas tillgodohavanden tas i anspråk för ett reformprogram som bl.a. innebär möjlighet att möta den ökande tillströmningen av mål. Budgeten för år 2002 inkluderar t.ex. även kostnaden för Bosnien-Hercegovinas medlemskap.

Sveriges andel av Europarådets budget uppgick år 2001 och år 2002 till 2,21 % samt år 2003 till 2,20 %. I budgetpropositionen för de aktuella åren anslogs knappt 36, 39 respektive 43 miljoner kronor för de olika obligatoriska bidragen till Europarådets budget, inklusive vissa partsavtal. En arbetsgrupp för översyn av den bidragsskala som f.n. gäller inrättades i slutet av 2001. Arbetet pågår alltjämt.

I slutet av 2001 valdes Sverige in i Europarådets budgetkommitté för perioden 1 januari 2002 – 31 december 2004.

Vid avvägningen av behoven för de olika sektorer där Europarådet är verksamt är Sveriges inställning i ministerkommittén att kärnverksamheten, dvs. främjandet av de mänskliga rättigheterna, demokrati samt rättsstatens principer, skall prioriteras.

Generalsekreterare Schwimmers presenterade prioriteringar för verksamheten har till stor del befästs i budgeten för såväl 2002 som 2003. Medlemsstaterna har fortsatt svårt att enas om nödvändiga besparingar och nedprioriteringar av verksamhetsområden.

3 Europakonventionen och dess övervakningsorgan

Skr. 2002/03:81

3.1 Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna (Europadomstolen)

Den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) har ratificerats av samtliga 44 medlemsstater i Europarådet. Konventionen och dess tilläggsprotokoll utgör ett av de mest effektiva internationella skydden för de mänskliga rättigheterna i världen. Det unika med systemet, i förhållande till andra regelverk på området, är de organ som övervakar att staterna följer konventionen, Europadomstolen och Europarådets ministerkommitté.

Den nya heltidsarbetande Europadomstolen, som inrättades 1998, har nu varit verksam i drygt fyra år. Den reform av övervakningssystemet som beskrivits i tidigare skrivelser har inte lett till det eftersträlvade resultatet, nämligen att korta handläggningstiderna för klagomålen enligt Europakonventionen och därigenom stärka det skydd som konventionen ger. Trots det stora antalet meddelade domar och beslut fortsätter målbalansen att växa kontinuerligt, eftersom Europadomstolen inte hinner pröva klagomålen i den takt de kommer in. I slutet av 2002 hade Europadomstolen över 30 000 klagomål i balans. Under 2001 och 2002 mottog domstolen drygt 60 000 nya klagomål. En viktig anledning till den kraftigt ökande måltillströmningen är att Europakonventionen blivit alltmer känd i framför allt de senast tillkomna medlemsstaterna. Under 2001 meddelade Europadomstolen 888 domar, medan antalet meddelade domar år 2002 var 844 stycken. Dessa siffror kan jämföras med det totala antalet domar som domstolen vid slutet av 2002 hade meddelat sedan sin tillkomst på 1950-talet; 3 441.

Det står klart att Europadomstolens problem inte kan lösas enbart genom tilldelning av extra resurser. Det är också nödvändigt att genomföra olika reformer i syfte att effektivisera domstolens arbete. Vissa förbättringar har redan åstadkommit. En arbetsgrupp inom domstolen under ledning av den svenska domaren Elisabeth Palm presenterade sin slutrapport i januari 2002. Ett flertal av gruppens förslag till effektivisering av domstolens arbetsmetoder har redan genomförts. En "högnivågrupp" tillsatt av ministerkommittén, den s.k. utvärderingsgruppen, under ledning av den irländske ambassadören Justin Harman presenterade sin rapport i september 2001. Rapporten innehåller ett antal förslag till åtgärder som har diskuterats vidare av medlemsstaterna. Man är tämligen ense om att det inte räcker med enbart ändringar av domstolens arbetsmetoder och dess rättegångsregler utan att det också krävs ändringar i Europakonventionen för att komma tillrätta med den problematiska situationen. Vad som kan bli aktuellt är ändringar i de processuella reglerna i konventionen. Att begränsa de redan existerande rättigheterna som tillkommer individen är det inte fråga om.

Det är också nödvändigt med åtgärder på nationell nivå för att begränsa tillströmningen av klagomål till Europadomstolen. Det pågående reformarbetet kommer att intensifieras under våren 2003. Styrkommittén för mänskliga rättigheter, CDDH, har fått i uppdrag av ministerkommittén att senast den 17 april 2003 lägga fram ett paket med konkreta och sammanhängande förslag, både vad gäller åtgärder som kan vidtas utan dröjsmål och vad gäller konventionsändringar. Denna uppgift har delegerats till en arbetsgrupp under CDDH, den s.k. reflektionsgruppen (CDDH-GDR), där bl.a. Sverige ingår.

3.2 Ratifikationsläget

Som ovan nämnts har samtliga 44 medlemmar av Europarådet ratificerat Europakonventionen. När det gäller tilläggsprotokollen till konventionen är bilden delvis annorlunda. Det första tilläggsprotokollet, som rör bl.a. äganderättsskyddet, har ratificerats av samtliga medlemmar utom Andorra och Schweiz. Det fjärde tilläggsprotokollet (bl.a. om rörelsefriheten och rätten att lämna sitt land samt förbud mot kollektiv utvisning av utlänningar) har ratificerats av 37 av medlemsstaterna. Det sjunde tilläggsprotokollet (bl.a. om vissa rättssäkerhetsgarantier vid utvisning av utlänningar, rätten till överprövning av brottmålsdomar och rätten att inte bli lagförd eller straffad två gånger för samma brott) har ratificerats av 35 medlemsstater. Under det gångna året har Azerbajdzjan och Bosnien och Hercegovina ratificerat det sjätte tilläggsprotokollet, som förbjuder användning av dödsstraff i fredstid. Det återstår nu tre medlemsstater som inte är bundna av detta protokoll, nämligen Armenien, Ryssland och Turkiet. Tilläggsprotokoll nr 12, som innebär en utvidgning av det diskrimineringsförbud som finns i artikel 14 i Europakonventionen och som antogs under år 2000, har hittills ratificerats endast av Cypern, Georgien och Kroatien och har ännu inte trätt i kraft. Under år 2002 antogs ytterligare ett tilläggsprotokoll, protokoll nr 13, som innebär ett totalförbud mot dödsstraff, således även i krigstid. Protokollet, som ännu inte har trätt i kraft, har ratificerats av Danmark, Irland, Kroatien, Liechtenstein, Malta och Schweiz. Sverige har ratificerat samtliga tilläggsprotokoll till Europakonventionen utom nr 12 och 13. Regeringen avser att snarast ratificera det trettonde tilläggsprotokollet, vilket godkändes av riksdagen den 19 februari i år.

3.3 Det löpande arbetet

Bland det stora antalet mål mot Ryssland inför Europadomstolen märks klagomål från ryska medborgare bosatta i Tjetjenien. Europadomstolen har nyligen beslutat att ta upp till sakprövning sex klagomål som rör påståenden om att ryska militärer har gjort sig skyldiga till bl.a. tortyr och avrättningar samt att det saknas effektiva rättsmedel för att få klagomålen prövade på nationell nivå.

Ministerkommittén övervakade, liksom tidigare år, fortlöpande verkställandet av Europadomstolens domar. Ett stort antal av de

resolutioner som ministerkommittén antog i sådana ärenden rörde mål mot Italien där det konstaterats att tidsåtgången i de nationella domstolarna varit alltför lång. Antalet nya klagomål inför Europadomstolen avseende de långa handläggningstiderna i de italienska domstolarna har minskat sedan Italien införde den lagstiftning (*Lex Pinto*) som nämns i den förra skrivelsen.

Många av ministerkommitténs resolutioner rör mål mot Turkiet. En rad mål handlar om otillbörliga inskränkningar av yttrandefriheten. I ett mål har Turkiet fällts av Europadomstolen för grova kränkningar gentemot fyra parlamentariker med avseende på rätten till en rättvis rättegång. I en interimresolution antagen i april 2002 konstaterar ministerkommittén att klagandena fortsätter att avtjäna sina långa fängelsestraff och uppmanar Turkiet att ge de dömda en ny rättegång eller vidta andra åtgärder som utplånar de negativa konsekvenserna av kränkningarna. Vidare har Turkiet fällts av Europadomstolen i ett stort antal mål för kränkningar begångna i samband med ingripanden av säkerhetsstyrkor i sydöstra delen av landet. Kränkningarna avser bl.a. brott mot tortyrförbudet och rätten till liv. Verkställigheten av dessa domar övervakas fortlöpande av ministerkommittén. I en interimresolution antagen i juli 2002 noterar ministerkommittén att vissa reformer har genomförts med avseende på säkerhetsstyrkorna men uppmanar samtidigt Turkiet att vidta ytterligare åtgärder för att förhindra framtida kränkningar av liknande slag, bl.a. i form av utbildningsinsatser och reformer av åtalssystemet.

Ett uppmärksammat fall, som övervakas av ministerkommittén, är målet *Loizidou* mot Turkiet som rör äganderättsförhållandena på norra Cypern. Trots att fristen för betalning av skadestånd m.m. till klaganden löpte ut under hösten 1998 har Turkiet ännu inte betalat i enlighet med domen. Ministerkommittén har antagit flera interimresolutioner, senast i juni 2001, i vilka Turkiet kraftfullt uppmanas att uppfylla sina förpliktelser enligt domen. I maj 2001 meddelade Europadomstolen dom i målet *Cypern* mot Turkiet, i vilken Turkiet fälldes på en rad punkter som rör förhållandena på norra Cypern. Domen står nu på ministerkommitténs dagordning för övervakning av verkställigheten.

Sedan den förra skrivelsen har ministerkommittén inte antagit några resolutioner i mål mot Sverige. I flera mål där regeringen och klaganden har ingått förlikning inför Europadomstolen avvaktas ministerkommitténs slutresolution.

Av de sammanlagt drygt 60 000 klagomålen som anhängiggjordes vid Europadomstolen under 2001 och 2002 avsåg drygt 700 klagomål Sverige. Vid slutet av 2002 hade Europadomstolen över 30 mål mot Sverige under handläggning där regeringen ombetts inkomma med svaromål.

Under 2002 meddelade Europadomstolen sju domar i mål mot Sverige. Samtliga handlar om rätten till en rättvis rättegång enligt artikel 6 i Europakonventionen. I en del av dessa avvaktas nu behandling i ministerkommittén. I ett av målen, vilket gällde en skadeståndstvist som påstods inte ha avgjorts inom skälig tid av de svenska domstolarna, träffade regeringen och klagandena förlikning inför Europadomstolen och domstolens uppgift inskränkte sig till att konstatera detta faktum samt avskriva målet. I ett mål, som rörde sexualbrott mot ett barn och där

klaganden påstod att han inte hade fått en rättvis rättegång bl.a. eftersom han inte hade kunnat höra barnet inför domstol, friades Sverige. I två mål, som rörde den svenska processen i mål om skatter och skattetillägg, fälldes Sverige för brott mot artikel 6 i vissa avseenden samt ålades att erlagga skadestånd och ersättning för rättegångskostnader till klagandena. Europadomstolen ansåg att processerna hade tagit oskäligt lång tid och att klagandena inte hade fått en effektiv tillgång till domstolsprövning. Vad gällde påståendet om brott mot oskuldspresumtionen friades Sverige. Dessa båda domar har ännu inte vunnit laga kraft, eftersom klagandena har ansökt om prövning av Europadomstolen i stor sammansättning (Grand Chamber). Besked i frågan om prövningstillstånd kan förväntas under innevarande år. Tre av målen rörde avsaknad av muntlig förhandling i förvaltningsdomstolarna i socialförsäkringsmål. I två av dessa konstaterade Europadomstolen brott mot konventionen och ålade Sverige att betala klagandenas rättegångskostnader. I det tredje målet fann domstolen att Sverige inte hade brutit mot konventionen.

Av samtliga domar som Europadomstolen hade meddelat vid slutet av 2002 alltsedan sin tillkomst på 1950-talet rör 53 Sverige. I 26 av målen har Sverige fällts för brott mot konventionen. Referat av Europadomstolens domar återges fortlöpande i Svensk Juristtidning. Domarna finns tillgängliga på originalspråk på Europadomstolens hemsida på Internet. På regeringens webbplats om mänskliga rättigheter (www.manskligarattigheter.gov.se) återges sammanfattningar av domar i mål mot Sverige. Där finns också möjlighet att få tillgång till hela texten engelska.

4 Arbetet inom de olika verksamhetsområdena

4.1 Mänskliga rättigheter och demokratifrågor

4.1.1 Mänskliga rättigheter

Det löpande normativa arbetet på området mänskliga rättigheter bedrevs liksom under tidigare år i styrkommittén för mänskliga rättigheter (CDDH) och dess expertkommittéer. Arbetet i CDDH under andra halvåret 2001 och under 2002 handlade i hög grad om reformen av domstolsreformen (jfr avsnitt 3.1 ovan). Även händelserna den 11 september 2001 och kampen mot den internationella terrorismen satte sin prägel på kommitténs arbete.

Expertkommittén för utveckling av mänskliga rättigheter (DH-DEV) utarbetade under 2001 på CDDH:s uppdrag ett förslag till ett nytt tilläggsprotokoll till Europakonventionen om avskaffande av dödsstraffet under alla omständigheter, således även för gärningar begångna i krigstid och under överhängande krigshot. Arbetet hade som utgångspunkt ett svenskt förslag. Protokollet antogs av ministerkommittén den 21 februari

2002 och öppnades för undertecknande den 3 maj 2002 vid ministerkommitténs möte i Vilnius. Flertalet medlemsstater har undertecknat protokollet och hittills har sex stater ratificerat det. Under 2002 har DH-DEV på uppdrag av CDDH diskuterat innehållet i en rapport angående skyddet av mänskliga rättigheter i väpnade konflikter samt vid inre störningar och spända lägen. Författaren till rapporten, den brittiska folkrättsjuristen Françoise Hampson, drar slutsatsen att det egentliga problemet inte är avsaknaden av normer på detta område utan brister i tillämpningen av befintliga regelsystem och föreslår bl.a. inrättandet av en oberoende undersökningsmekanism som vid behov snabbt och effektivt skall kunna utreda omfattande eller systematiska kränkningar av mänskliga rättigheter i medlemsstaterna och som också skall kunna rekommendera åtgärder. DH-DEV skall under 2003 redovisa sina slutsatser för CDDH angående en eventuell uppföljning av rapporten.

Expertkommittén för processuella frågor (DH-PR) har under den aktuella perioden sysslat med olika frågor som har anknytning till Europadomstolens kritiska situation och behovet av att minska dess arbetsbörda. Kommitténs arbete är ett komplement till det arbete som utförs av reflektionsgruppen (CDDH-GDR). Meningen är att CDDH-GDR skall fungera som en sorts "think tank" medan DH-PR skall ha en mer juridisk-teknisk roll. Under 2002 har DH-PR bl.a. utarbetat förslag till en rekommendation om publicering och spridning i medlemsstaterna av texten till Europakonventionen och Europadomstolens domar samt en resolution angående förlikningar i mål inför Europadomstolen. Både rekommendationen och resolutionen har antagits av ministerkommittén. DH-PR:s arbete under den närmaste tiden kommer att handla om åtgärder för att garantera Europadomstolens effektivitet.

Den specialistgrupp under CDDH som sysslar med frågor om tillgången till officiell information (DH-S-AC) avslutade under 2001 sitt arbete med en rekommendation om allmänhetens rätt att få ta del av handlingar som finns hos medlemsstaternas myndigheter. Rekommendationen antogs av ministerkommittén i februari 2002. Härefter har specialistgruppen fortsatt med att verka för att rekommendationen genomförs i medlemsstaterna.

Efter händelserna den 11 september 2001 tillsattes en ny specialistgrupp under CDDH (DH-S-TER) som fick i uppdrag att utarbeta riktlinjer om mänskliga rättigheter och kampen mot terrorismen. Arbetet slutfördes snabbt och riktlinjerna kunde antas av ministerkommittén redan den 11 juli 2002, således i god tid före ettårsdagen. Syftet med riktlinjerna är att de skall tjäna som en påminnelse om att kampen mot terrorismen måste ske med upprätthållande av respekten för demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer. Meningen är att de skall ges en så vid spridning som möjligt i medlemsstaterna. I Sverige har de gjorts tillgängliga både för polis- och åklagarmyndigheterna och för domstolarna.

Under hösten 2001 inrättades en arbetsgrupp under CDDH med företrädare för sju medlemsstater, däribland Sverige, som hade till uppgift att studera de juridiska och tekniska förutsättningarna för en anslutning av EG/EU till Europakonventionen. Gruppens slutrapport

överlämnades till ministerkommittén under 2002. Arbetsgruppen har bl.a. kommit fram till att vissa ändringar i Europakonventionen skulle bli nödvändiga vid en anslutning. Slutrapporten har gjorts tillgänglig för den arbetsgrupp inom EU:s framtidskonvent som har behandlat anslutningsfrågan ur EU:s synvinkel.

4.1.2 Europarådets kommissarie för mänskliga rättigheter

Europarådets kommissarie för mänskliga rättigheter, Alvaro Gil-Robles, har under den behandlade perioden avverkat halva sin mandatperiod om totalt sex år. Kommissarien förvaltar främst sitt mandat genom att göra besöksresor till medlemsländer, avge rekommendationer och hålla seminarier.

Gil-Robles har under perioden besökt ett antal medlemsländer nämligen Ryska Federationen, Turkiet, Bulgarien, Grekland, Ungern och Rumänien. Utöver nämnda resor har Gil-Robles också engagerat sig i situationen i Tjetjenien. I detta sammanhang kan den rekommendation uppmärksammas som utfärdats av kommissarien och som fastslår att vissa rättigheter måste garanteras vid arrestering och förvar vid s.k. utrensningsoperationer. Vidare arrangerades ett seminarium i Strasbourg om förhållandet i Tjetjenien.

En uppgift för MR-kommissarien är att främja verksamheten för nationella ombudsmän för mänskliga rättigheter. I linje därmed har möten hållits med nationella ombudsmän i flertalet s.k. nya medlemsländer. Kommissarien har bl.a. även uppmärksammat frågor om mänskliga rättigheter och väpnade styrkor, rörande romer och om det civila samhällets roll i en modern demokrati.

I enlighet med mandatet kan kommissarien även ge sin synpunkt på en given fråga. Under perioden har kommissarien för mänskliga rättigheter avlämnat sina synpunkter på mandatet för kommissionen för mänskliga rättigheter på Nordirland och på Förenade kungarikets begäran om avvikelser från artikel 5 i den europeiska konventionen för mänskliga rättigheter.

4.1.3 Europeisk konvention till förhindrande av tortyr och omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning

Den europeiska konventionen om förhindrande av tortyr m.m. trädde i kraft den 1 februari 1989. Konventionen har ratificerats av Europarådets alla 44 medlemsstater, senast av Bosnien och Hercegovina, Armenien och Azerbajdzjan. Sverige ratificerade konventionen den 21 juni 1988. Enligt konventionen upprättades en kommitté för att undersöka behandlingen av frihetsberövade i syfte att stärka skyddet mot tortyr och annan förnedrande behandling. En närmare redovisning av konventionens innehåll ges i prop. 1987/88:133.

Inom Europarådet antogs den 4 november 1993 två tilläggsprotokoll till den europeiska tortyrkonventionen. Det första tilläggsprotokollet öppnar vägen för ickemedlemmar av Europarådet att tillträda konventionen. Det andra möjliggör omval av anti-tortyrkommitténs

(CPT) medlemmar två gånger. För att protokollen skall träda i kraft krävs att samtliga parter till tortyrkonventionen ratificerar dem. Med Ukrainas ratifikation 7 november 2001 bringades båda protokollen i kraft för alla konventionsstater utom Bosnien och Hercegovina.

CPT inledde sin verksamhet 1990 och har sedan dess gjort ett stort antal besök. Det första halvåret 2001 gjorde CPT nio besök: Turkiet (en fortsättning på besök i december 2000), Förenade Kungariket, Schweiz, Ryska Federationen (Tjetjenien), Turkiet (sammanhängande besök i april och maj), Georgien (första besöket), Malta och Moldavien. Under det senare halvåret 2001 gjorde CPT nio besök: Spanien, Turkiet (tredje besöket under 2001), Slovenien, Grekland, Rumänien, den f.d. Jugoslaviska Republiken Makedonien, Albanien, Belgien och Ryska Federationen. Under 2002 gjorde CPT nitton besök: Danmark, Ryska Federationen (Tjetjenien, två besök), Förenade Kungariket, Nederländerna, Turkiet (två besök), Bulgarien, Tjeckien, Irland, Frankrike, den f.d. Jugoslaviska Republiken Makedonien (två besök), Rumänien, Lettland, Armenien, Azerbajdzjan, Ukraina och Portugal. Det var f.ö. första gången som CPT avlade besök i Armenien och Azerbajdzjan.

De rapporter som avfattas är inte offentliga men kan offentliggöras om den berörda staten samtycker. Om en stat vägrar samarbeta med CPT eller åtgärda brister som CPT kritiserat har kommittén, under vissa villkor, möjlighet att offentliggöra sin åsikt. Denna möjlighet utnyttjades två gånger mot Turkiet på 90-talet och mot Ryska Federationen i juli 2001 angående Tjetjenien.

Alla länder har offentliggjort sina rapporter, utom Albanien och Ryska Federationen. Armenien och Azerbajdzjan har inte heller offentliggjort rapporterna från respektive besök men det kan bero på att dessa länder ännu inte hunnit ta del av CPT:s egna rapporter.

Kommittén har besökt Sverige vid fyra tillfällen. Det senaste besöket ägde rum i februari 2003. Rapporterna från kommitténs tidigare tre besök och de svar svenska regeringen avlämnat till kommittén har offentliggjorts.

4.1.4 Nationella minoriteter

Sverige ratificerade Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk i februari 2000. Som ett led i övervakningen av genomförandet av konventionerna besökte Europarådets expertkommitté med ansvar för språkstadgan och Europarådets rådgivande kommitté med ansvar för ramkonventionen Sverige i april respektive november 2002. Med utgångspunkt från dessa besök samt de båda rapporter som Sverige överlämnade i juni 2001 kommer de båda kommittéerna att lämna yttranden under 2003 vilka Sverige får möjlighet att kommentera. Yttrandena samt eventuella förklaringar från Sverige vidarebefordras sedan till ministerkommittén som har möjlighet att ge rekommendationer till staten.

Ministerkommittén inrättade år 1995 en specialistgrupp (MG-S-ROM) för romska frågor med syfte att åstadkomma en långsiktig förbättring för Europas 8-10 miljoner romer. Gruppen fungerar som rådgivare åt ministerkommittén i frågor som gäller romer. Gruppen möts två gånger per år och arrangerar även inspektions- eller studieresor samt rundabordssamtal m.m. Inom ministerkommittén diskuteras för närvarande ett finskt initiativ om att inom Europarådet inrätta ett romskt forum med en bred romsk representation.

4.1.5 Kampen mot diskriminering, rasism och främlingsfientlighet

Europarådets kommission mot rasism och intolerans (ECRI) besökte Sverige i april 2002, som ett led i sin granskning av Europarådets medlemsländer vad avser etnisk diskriminering, främlingsfientlighet och rasism. En rapport om Sverige kommer att publiceras under våren 2003. ECRIs rapporter innehåller både en beskrivning av situationen för personer med utländsk bakgrund och för eventuella nationella minoriteterna liksom förslag till åtgärder för att förbättra förhållandena.

Under 2002 fick ECRI en stadga. På svenskt förslag infördes ett genderperspektiv i ECRIs verksamhet.

Under 2002 har genom en expertkommitté (PC-RX) utarbetats ett tilläggsprotokoll till konventionen om IT-relaterad brottslighet, den s.k. cyber crime-konventionen. Sverige har undertecknat konventionen men ännu inte ratificerat den. Protokollet innehåller bestämmelser om att rasistiska och främlingsfientliga yttranden genom datorsystem skall vara straffbelagda. Protokollet öppnades för undertecknande den 28 januari 2003. Sverige undertecknade det då med förbehåll för ratifikation.

4.1.6 Jämställdhet mellan kvinnor och män

Styrkommittén för jämställdhetsfrågor, CDEG, har till uppgift att inom Europarådets verksamhetsområde främja jämställdhetsfrågorna. Kommittén har under perioden haft tre möten.

I sitt arbete har CDEG fortsatt att prioritera främjandet av lika möjligheter och rättigheter, friheter och ansvar för kvinnor och män, förebygga och motverka våld mot kvinnor och människohandel samt utvecklandet av jämställdhetsintegrering inom Europarådet och på nationell nivå. Insatser för att få männen delaktiga i jämställdhetsarbetet prioriteras också.

CDEG har diskuterat möjligheten av en eventuell europeisk konvention mot människohandel. Frågan är för närvarande remitterad till CDPC. Kommittén har vidare överlämnat till ministerkommittén ett förslag till rekommendation om balanserad representation av kvinnor och män i politiskt och offentligt beslutsfattande.

En rekommendation om våld mot kvinnor antogs av ministerkommittén den 30 april 2002 för att stärka medlemsländernas arbete med att motverka våld mot kvinnor. Rekommendationen, som är den första på området, tar upp olika former av våld mot kvinnor och åtgärder däremot, bland annat förstärkt lagstiftning. En arbetsgrupp har

tillsatts för att utarbeta metoder för implementering och uppföljning av rekommendationen.

Beträffande uppföljningen av rekommendationen om handel med människor för sexuella ändamål har kommittén bland annat informerats om att projekt genomförts i sydöstra Europa inom ramen för "Task Force on Trafficking in Human Beings of the Stability Pact for South East Europe" med syfte att bygga upp lagstiftning i regionen som kriminaliserar människohandel.

Inom Europarådet har under hösten 2002 tillsatts en arbetsgrupp för att bland annat söka hitta vägar för att integrera ett jämställdhetsperspektiv i budgetarbetet. Sverige är representerat i arbetsgruppen.

4.1.7 Homosexuellas rättigheter

Den 10 september 2001 uttalade ministerkommittén, med anledning av parlamentariska församlingens rekommendation (nr 1474) om åtgärder för att förbättra situationen för homosexuella, att det fortfarande existerar diskriminerande lagar samt att det förekommer våld och fördomar mot homosexuella i medlemsstaterna. Ministerkommittén skulle därför noga följa utvecklingen inom detta område framöver.

Ministerkommittén motsatte sig dock parlamentariska församlingens rekommendation om att även begreppet sexuell läggning skulle införas i listan i artikel 14 i Europakonventionen och artikel 1 i protokoll nr 12 och anförde att även om sexuell läggning inte uttryckligen nämns så omfattas den av artiklarna. Ministerkommittén anförde vidare att diskriminering på grund av sexuell läggning omfattas av mandatet för Europarådets kommissarie för mänskliga rättigheter.

I resolutionen som antogs vid "2nd Council of Europe Round Table with National Human Rights Institutions/4th European Meeting of National Institutions" i Dublin and Belfast 2002 uppmanas Europarådets ministerkommitté att, i enlighet med vad också den parlamentariska församlingen beslutat rekommendera, utvidga mandatet för European Commission against Racism and Intolerance (ECRI) till att också omfatta arbetet mot homofobi. Europarådets medlemsstater uppmanas också i resolutionen att säkerställa att ECRI ges tillräckliga resurser för att kunna utföra sitt uppdrag effektivt.

Mot denna bakgrund har Jämställdhetsombudsmannen (JO), Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (DO), Handikappombudsmannen (HO), Barnombudsmannen (BO) samt Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO) hemställt att regeringen tar upp frågan om ECRI:s mandat i Europarådets ministerkommitté och därmed verkar för att mandatet utvidgas i enlighet med resolutionen och Europarådets parlamentariska församlingens rekommendation.

4.1.8 Sociala stadgan

Under andra halvåret 2001 och under år 2002 har Albanien, Finland, Moldavien och Portugal ratificerat den reviderade sociala stadgan, vilken

trädde i kraft den 1 juli 1999. Lettland har ratificerat den ursprungliga sociala stadgan från år 1961. De båda stadgorna gäller parallellt, eftersom många stater ratificerat endast 1961 års stadga.

Antalet fördragsslutande stater ökar. En stor majoritet av länderna inom Europarådet har nu ratificerat eller undertecknat sociala stadgan eller den reviderade stadgan.

De stater som ratificerat stadgan ger årligen in rapporter om hur de uppfyllt sina åtaganden enligt stadgan. Rapporterna granskas av den europeiska kommittén för sociala rättigheter. Experternas slutsatser behandlas därefter av regeringskommittén, bestående av representanter från regeringarna i de fördragsslutande staterna. Under det gångna året har kommittén för sociala rättigheter granskat de första rapporterna om tillämpningen av den reviderade stadgan från Sverige, Frankrike, Italien, Rumänien och Slovenien.

Sverige lämnade under år 2002 sin andra rapport om tillämpningen av den reviderade sociala stadgan.

Regeringskommittén har under den aktuella perioden föreslagit sammanlagt åtta rekommendationer. En rekommendation riktad till vardera Italien och Grekland beträffande artikel 1, tre rekommendationer till Irland för brott mot artikel 5 samt en avseende artikel 7 och en avseende artikel 19, och slutligen en rekommendation till Turkiet för brott mot artikel 11.

Regeringskommittén har även utfärdat elva varningar under perioden (till Belgien och Turkiet rörande artikel 1, till Tyskland angående artikel 6, till Italien och Turkiet gällande artikel 7, till Danmark, Tyskland och Turkiet för brott mot artikel 13, till Turkiet rörande artikel 16, till Malta beträffande artikel 17, samt slutligen till Turkiet gällande artikel 19).

Ministerkommittén har beslutat anta en rekommendation som regeringskommittén föreslagit under år 2001, nämligen till Turkiet för brott mot artikel 11.

Under året har ett kollektivt klagomål mot Sverige lämnats in av Föreningen Svenskt Näringsliv avseende artikel 5 (föreningsrätten). I övrigt har ett klagomål avseende artikel 5 och 6 lämnats in mot Portugal och ett avseende artikel 17 och artikel E mot Frankrike.

4.1.9 Massmedier

Inom massmedieområdet har ministerkommittén uppdragit åt styrkommittén för massmediefrågor (CDMM) att genomföra de av den sjätte ministerkonferensen beslutade framtidsinriktade åtgärdsprogrammet och prioriterade aktiviteter. CDMM består av företrädare av nationella experter från samtliga medlemsstater och kommittén behandlar förslag och rapporter som arbetas fram av dess olika arbetsgrupper och expertpaneler.

1989 års konventionen om gränsöverskridande television reviderades genom ett tilläggsprotokoll från 1998. Den reviderade konventionen trädde i kraft den 1 mars 2002.

Ministerkommittén antog under andra halvåret 2001 två rekommendationer inom massmedieområdet - Recommendation (2001) 8

on self-regulation concerning cyber content och Recommendation (2001) 7 on measures to protect copyright and neighbouring rights and combat piracy, especially in the digital environment. Vidare har ministerkommittén under 2002 antagit ytterligare en rekommendation – Recommendation (2002) 7 on measures to enhance the protection of the neighbouring rights of broadcasting organisations.

Ett av de prioriterade områden som CDMM har fokuserat på under 2002 har varit yttrandefriheten och förhållandet till terrorism. Därför anordnades under våren en utfrågning som tog upp aktuella frågeställningar under detta tema. Under hösten anordnades vidare ytterligare ett seminarium på temat mediernas förhållande till terrorism. CDMM har också tillsatt en särskild expertpanel, som består av nationella experter på terroristfrågor, som skall bistå med kunskap och erfarenheter i framtagandet av ett förslag till rekommendation på temat.

4.1.10 Asyl-, flykting- och medborgarskapsfrågor

CAHAR, Europeiska juridiska expertkommittén för asyl- och migrationsrättsliga frågor, är en ad hoc kommitté direkt under ministerkommittén. Expertkommittén håller som regel ett möte per år. CAHAR beslutade under sitt senaste möte i april 2002 att arbetsgrupper rörande implementering av rekommendationer samt exkludering från flyktingstatus skall inrättas och påbörja sitt arbete under 2003. Vidare diskuterades inrättande av arbetsgrupper rörande internflyktingar samt asylsökandes tillgång till sociala förmåner. Sverige uttryckte vid mötet sitt intresse för att delta i den senare arbetsgruppen. Tillhörighet till särskild samhällsgrupp enligt flyktingdefinitionen i 1951 års Genèvekonvention, alternativa skyddsformer samt situationen för homosexuella asylsökande är för närvarande också föremål för CAHAR:s arbete. Nästa kommittémöte äger rum i mars 2003.

Expertkommittén för medborgarskapsfrågor (CJ-NA) svarar bl.a. för uppföljning av genomförandet av 1997 års europeiska konvention om medborgarskap. Sverige ratificerade konventionen i juni 2001 och sade samtidigt upp 1963 års konvention om begränsning av fall av flerfaldigt medborgarskap och om militära förpliktelser i fall av flerfaldigt medborgarskap. I maj 2002 anslöt sig Sverige åter till 1963 års konvention med förklaring att endast vara bundet av konventionens kapitel 2 om militära förpliktelser i fall av flerfaldigt medborgarskap.

Expertkommittén har även behandlat vissa särskilda frågor med anknytning till 1997 års konvention. Det gäller bl.a. förutsättningar för förvärv och förlust av medborgarskap samt statslöshet i samband med statsuccession. Kommittén har också haft ansvar för att förbereda och genomföra den andra europeiska konferensen om medborgarskap, som ägde rum i Strasbourg den 8–9 oktober 2001. Konferensens teman var integration och medborgarskap, förutsättningar för förvärv av medborgarskap, dubbelt medborgarskap och medborgarskap i samband med statsuccession. Den tredje europeiska konferensen om medborgarskap kommer att hållas hösten 2003 eller våren 2004 och behandla frågor om barn och medborgarskap.

4.1.11 Lokal demokrati och gränsöverskridande samarbete

Skr. 2002/03:81

Styrkommittén för kommunala och regionala myndigheter (CDLR) har under perioden haft tre möten. Tidigare igångsatta aktiviteter har fortsatt. Dessa aktiviteter rör bl.a. frågan om institutionella dialoger mellan stat, landsting och kommuner, implementering av IT-teknologi avseende bl.a. e-demokrati, arbetet med en komparativ studie av den kommunala kompetensen och god praxis rörande lokalt budgetarbete. Sex stycken rapporter har antagits. Rapporterna berör förhållandet mellan storlek och effektivitet, regionalt självstyre, gränsöverskridande samarbete om skydd för civila vid olyckor, kommunindelingsreformer och samarbete mellan städer på olika sidor av gränser.

Verksamheten inom den särskilda expertgruppen för gränsöverskridande samarbete (LR-CT) fortsatte. En rapport antogs om gränsstäder som är mycket integrerade med städer på andra sidan gränsen.

Vid det europeiska kommunministermötet den 27-28 juni 2002 i Helsingfors diskuterades antagandet av en konvention om regionalt självstyre. Mötet enades om att det fanns ett behov av ett legalt instrument för regionalt självstyre och rekommenderade ministerrådet att överväga innehållet och formerna för ett sådant instrument.

4.1.12 Bioetik

Styrkommittén för bioetik (CDBI) har hållit ett möte i december 2001 och två möten under 2002. Kommittén utarbetar för närvarande, inom ramen för olika arbetsgrupper, förslag till olika tilläggsprotokoll till konventionen om mänskliga rättigheter och biomedicin.

Protokollet om organdonation antogs av Ministerkommittén i november 2001 och öppnades för undertecknande i januari 2002. Sverige har ännu inte undertecknat protokollet.

CDBI överlämnade i oktober 2002 ett förslag till rekommendation om xenotransplantation till Ministerkommittén.

Förslaget till protokoll om forskning på människa bereds fortfarande inom styrkommittén. Avsikten är att arbetet skall slutföras i juni 2003.

Utarbetandet av förslag till protokoll om skyddet av embryot fortskrider. Den arbetsgrupp som svarar för arbetet kommer att ha sitt avslutande möte våren 2003. Därefter skall frågan beredas av CDBI.

Arbetet med förslag till protokoll om genetiska undersökningar har fortsatt under 2001 och 2002. De delar av förslaget som är färdigställda kommer att lämnas ut för synpunkter under 2003.

Arbetet med en rapport med förslag till riktlinjer för användning av material ur s.k. biobanker fortskrider.

4.1.13 Rättsligt samarbete

Den straffrättsliga styrkommittén (CDPC) höll i juni 2002 sitt 51:a plenarmöte. Vid mötet behandlades och antogs ett utkast till tilläggsprotokoll till 2001 års Europarådskonvention mot IT-relaterad

brottslighet. Protokollet innehåller straffrättsliga bestämmelser när det gäller rasistiska och främlingsfientliga yttranden genom datanätverk. CDPC antog enhälligt det föreslagna utkastet med någon mindre justering i den till protokollet fogade förklarande rapporten. Protokollet, godkändes av ministerkommittén i november 2002. Sverige undertecknade konventionen i november 2001.

Vid CDPC:s plenarmöte studerades slutrapporten ”Developments in international co-operation in criminal matters – New Start”. Rapporten mottogs mycket positivt och CDPC antog mandat för en expertkommitté för att fortsätta arbetet med de förslag som tas upp i rapporten. Vidare antog CDPC med anledning av rapporten ett ad hoc-mandat avseende den befintliga expertkommittén PC-OC med uppgift att sätta upp en arbetsgrupp som skall föreslå lämpliga åtgärder med anledning av den nämnda rapporten.

CDPC behandlade vidare frågor som rör mandaten för andra befintliga arbetsgrupper, däribland PC-PM, PC-CP, PC-Ju och PC-LT. Därutöver behandlade och antog CDPC yttranden på en rad områden i fråga om kampen mot ekonomisk och gränsöverskridande organiserad brottslighet, slavhandel, brottsprevention i städer, rasism och främlingsfientlighet samt människohandel. I övrigt lämnades rapporter från en rad arbetsgrupper.

Europarådets styrkommitté för rättsligt samarbete (CDCJ) har sammanträtt i december 2001 och maj 2002. En av de större frågorna under den aktuella perioden har varit arbetet med att utforma ett utkast till konvention om umgänge med barn. Ministerkommittén har under 2002 antagit konventionen. Sverige lade vid omröstningen ned sin röst. Det finns f.n. inga planer på att skriva under konventionen.

CDCJ har även samarbetat med styrkommittén för straffrättsligt (CDPC) samarbete i frågor som rör internationell terrorism. En expertgrupp (CJ-S-ID) har under perioden tillsatts och skall arbeta med frågor som rör terrorism och särskilt studera existerande metoder för identifiering av enskilda. CDCJ har även tillsammans med CDPC utformat förslaget om inrättandet av en kommission för effektivisering av rättsväsendet (CEPEJ). Ministerkommittén antog förslaget i september 2002.

Kommissionen har till uppdrag att förbättra effektiviteten och funktionen av rättsväsendet i medlemsstaterna och att förbättra implementeringen av Europarådets rättsakter om rättssäkerhet och effektivitet inom rättsväsendet.

CDCJ har under perioden också sett över mandaten för vissa av de arbetsgrupper som ligger under CDCJ, bl.a. projektgruppen för dataskydd (CJ-PD) och expertkommittén för familjerättsliga frågor (CJ-FA).

Under 2003 kommer CDCJ bl.a. att fortsätta studera ett utkast till rekommendation om arkivering av elektroniska handlingar inom den juridiska sektorn och utkast till rekommendation om verkställighet av administrativa och rättsliga beslut på det förvaltningsrättsliga området.

Vid Europarådets 24:e justitieministerkonferens i Moskva den 4–5 oktober 2001 var en av huvudfrågorna kampen mot internationell terrorism. Vid konferensen antogs en resolution på nyss nämnt område

jämte resolutioner som behandlar långtidsstraff och verkställande av domstolsavgöranden.

Europarådets multidisciplinära grupp mot korruption (GMC) har under andra halvåret 2001 slutfört ett utkast till tilläggsprotokoll till Europarådets straffrättsliga konvention mot korruption och ett utkast till rekommendation om allmänna regler för att förhindra korruption i finansiering av politiska partier och valkampanjer. Protokollet behandlar bestickning och mutbrott riktad mot respektive begånget av skiljemän och jurymedlemmar/övriga lekmän i dömande verksamhet. Instrumenten överlämnades till ministerkommittén under andra halvåret 2001. Mandatet för GMC löpte till den 31 december 2001 och därefter upphörde arbetsgruppen.

4.1.14 Folkrättsfrågor

Kommittén för internationell rätt, CAHDI, har i uppdrag att under Europarådets ministerkommitté dryfta frågor om internationell rätt och särskilt frågor som har samband med Europarådets allmänna verksamhet. Varje medlemsstat representeras i kommittén, normalt genom rättschefen i respektive utrikesdepartement. Härutöver deltar stater som har observatörsstatus i Europarådet nämligen Kanada, Heliga Stolen, Japan, Mexiko samt USA. Dessutom har Bosnien och Hercegovina, FRJ, Australien, Israel, Nya Zeeland samt vissa internationella organisationer (NATO, OECD, FN-organ) också beviljats observatörsstatus vid CAHDI.

CAHDI har under senare år ägnat uppmärksamhet åt bl.a. statssuccession, stats- och personimmunitet och depositariers (för internationella fördrag) roll. Ett stående inslag är vidare granskningen av reservationer till internationella fördrag (inklusive Europarådets egna instrument).

CAHDI, som samordnar sin verksamhet med Folkrättskommissionen (FN) och COJUR (EU:s rådsarbetsgrupp för internationella rättsfrågor), har över åren och i takt med Europarådets utvidgning fått stor praktisk betydelse också som ett forum där rättscheferna i medlemsländerna får möjlighet att ta del av rättsutvecklingen i andra länder och även knyta personliga kontakter som underlättar fortsatt gemensamt arbete inom den internationella rättens ramar och system.

4.2 Sociala frågor

4.2.1 Social sammanhållning

Styrkommittén för social sammanhållning, CDCS, har ett brett mandat som innefattar arbetsmarknad, socialförsäkring och socialpolitik. En huvudinriktning på arbetet har varit att verka för att rättigheter skall tillkomma alla. De områden som särskilt uppmärksammats i detta sammanhang har varit bostäder, förvärvsarbete och socialförsäkring.

Inom varje område har en arbetsgrupp arbetat för att finna vägar för att uppnå universalitet när det gäller dessa rättigheter. En konferens anordnades i november 2002 i LaValleta, Spanien, på temat "Access to social rights".

Arbete pågår när det gäller att underlätta för medlemsstater att ansluta sig till den sociala stadgan och till socialförsäkringsbalken. Många medlemsländer behöver teknisk assistans för att kunna anpassa sin lagstiftning till dessa instrument. En undergrupp till kommittén granskar medlemsländernas sätt att uppfylla sina åtaganden enligt socialförsäkringsbalken.

Under styrkommittén lyder också ett särskilt forum för barn- och familjefrågor. Detta forum har anordnat ett seminarium om barnmisshandel med svensk medverkan. Forumet har också utarbetat en rekommendation om barnomsorg som sedan antagits av styrkommittén och skickats vidare till ministerkommittén. Inom detta forum finns också två arbetsgrupper; en som sysslar med barns inflytande och delaktighet och ett som arbetar med barnhem. Inriktningen på arbetet för den senare gruppen är dels att finna former för att förebygga behov av barnhemsplaceringar, dels att stärka de mänskliga rättigheterna för de barn som placerats där. Vid samtliga möten som skett i detta forum har barn och ungdomar medverkat.

4.2.2 Integration

Frågor som rör integration och sociala relationer har sin huvudsakliga hemvist i styrkommittén för migrationsfrågor, CDMG och dess expertkommittéer MG-IN (Expert group on Integration and Community relations), MG-FL (Expert Group on the Implementation of the Migration Management Strategy) och MG-S (Expert Group on the Legal Status and other Rights of Immigrants). Arbetet i styrkommittén och expertgrupperna har ägnats åt integrations- och samhällsangelägna frågor, med särskild betoning på tolerans, samförstånd och invandrares sociala rättigheter. Under 2001 har två rapporter lanserats för att uppmärksamma nationella myndigheter, NGO:s och andra organ avseende principer om mångfald och integrationsfrågor. Under samma år har ytterligare två studier om indikatorer för invandrares integration och om invandrares tillgång på arbete genomförts.

Under 2002 ägnades arbetet i styrgruppen och expertgruppen MG-IN åt att förbereda och genomföra den 7:e konferensen för europeiska ministrar ansvariga för migrations frågor (16-17 september i Helsingfors). Konferensen behandlade integrations- och migrationsfrågor. Samtliga medlemsländer i Europarådet samt en rad internationella organisationer och observatörer deltog på konferensen. Slutdokumentet från konferensen innehöll både principiella ställningstaganden och rekommendationer till medlemsländerna att utveckla och främja integrationspolitik, främja regionalt och internationellt samarbete i fråga om migration, bekämpa trafficking m.m. Överenskommelserna i slutdokumentet kommer att följas upp av MG-IN under 2003.

Kommittén för befolkningsstudier (CAHP) har som sin viktigaste arbetsuppgift den årliga framställningen av en publikation över befolkningsutvecklingen i medlemsländerna. Insamlingen av statistik sker i nära samarbete med EU:s statistikkontor och med FN. Publikationen har bantats ned till ett mer hanterligt format med en mer detaljerad redovisning på en bifogad CD-ROM. För ökad tillgänglighet och framförallt snabbare spridning av kommitténs rapporter och publikationer har en stor insats gjorts att bygga ut kommitténs hemsida.

Sedan sommaren 2001 har förutom de ovan nämnda årsböckerna en publikation om dödlighetstrender och differentiell dödlighet publicerats. Ytterligare åtta publikationer står på tur att tryckas. Fem av dessa rapporter har färdigställts under 2002 inom tre områden: den ekonomiskt aktiva befolkningen, aktivt åldrande samt reproduktiv hälsa. Därtill har på hemsidan publicerats åtta kortare rapporter. Samarbetet med olika kommittéer inom Europarådet har varit livligt.

Nya aktiviteter som ska påbörjas år 2003 är främst olika studier. En studie skall beröra arbetskraftsinvandring inom och till Europa samt invandrare i arbetskraften. Detta är en fördjupning av studien av den ekonomiskt aktiva befolkningen. Därutöver skall en studie om reproduktiv hälsa och utbildningens respektive informationens betydelse utarbetas. Även detta är en fördjupningsstudie och fokuseras på ungdomar och på hälsorisker. En tredje studie skall belysa ett åldrande Europa och de allra äldsta. Med de allra äldsta avses åldern 80 år och äldre, dvs. de åldrar där vårdbehovet ökar markant. Studien ska omfatta bland annat prognoser, boendeförhållanden samt vårdbehovet. Slutligen förutses en studie påbörjas om social sammanhållning och demografiska aspekter med fokus på östra Europa och socialt utsatta grupper.

Planer har även börjat dras upp för nya aktiviteter under år 2004. Bland förslag till aktiviteter märks: studier om dels nya familjemönster, dels sjuklighet och dödlighet bland invandrare, dels migration och integration samt fördjupade studier inom området reproduktiv hälsa.

Sonderingar att arrangera en Europeisk befolkningskonferens år 2004 har fortsatt och en speciell arbetsgrupp tillsatts. Kommittén för befolkningsstudier omfattar 15 länder i taget enligt ett rullande schema. För åren 2003-2004 är Sverige representerat.

4.2.4 Hälsa- och sjukvård

Styrkommittén för hälso- och sjukvårdsfrågor (CDSF) arbetar i huvudsak med frågor som rör kvalitetsnormer i hälso- och sjukvården, jämlik tillgång till vård samt medborgarens/patientens roll och inflytande.

Ett viktigt inslag i kvalitetsarbetet är den rekommendation (R(95)15) om förberedelse, användning och kvalitetssäkring av blodpreparat som revideras varje år.

Även inom kommitténs andra arbetsområden har under perioden rekommendationer utarbetats och beslutats av ministerkommittén, bl.a. gällande tillgängligheten till god hälso- och sjukvård för marginaliserade

grupper i samhället (R(2001)12) och om metodik för att utarbeta riktlinjer för god medicinsk vård (R(2001)13). Skr. 2002/03:81

Det pågår vidare arbete för att ta fram rekommendationer inom områden såsom t.ex. den palliativa vården, dvs. vården i livets slutskede, IT och Internets betydelse för den framtida sjukvården, relationer mellan hälsosektorn och media samt hälsofrämjande arbete i skolväsendet.

Kommittén har bedrivit ett fortsatt förberedelsearbete inför nästa hälsoministerkonferens som hålls i Oslo den 12-13 juni 2003. Temat för konferensen är "Health, dignity and human rights".

Samverkan mellan EU, WHO och Europarådet inom hälso- och sjukvårdsområdet är mycket aktiv, i syfte att sammantaget nå bästa möjliga resultat för medlemsländerna.

4.2.5 Miljö och regional planering

Under perioden har inga nya stater anslutit sig till Bernkonventionen om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö. Antalet anslutna länder är därför fortfarande 45.

Europarådet, som initierade och ansvarar för uppföljande av konventionen, har successivt skurit ned budgeten inom detta område varför verksamheten i ökande utsträckning är beroende av frivilliga bidrag. Sverige har under perioden lämnat ett frivilligt bidrag om 75 000 kronor.

Under periodens möten med parterna till konventionen har fortsatt uppmärksamhet bl.a. ägnats åt situationen för de större rovdjuren och åt olika naturvårdsproblem kring Medelhavet, framför allt dess stränder. En annan viktig del i konventionsarbetet är att bygga upp ett nätverk av skyddade områden (Emerald Network) i länder utanför nuvarande EU. Även riktlinjer för hanteringen av problematiken med främmande arter och deras inverkan på biologisk mångfald har arbetats fram.

På svenskt initiativ behandlas nu ett förslag om att inkludera 33 svamparter i konventionens bilaga 1.

4.3 Kulturfrågor och kulturell mångfald

Efter en långdragen diskussion om förändringar av styr- och fackkommittéernas roll kunde man i slutet av år 2001 enas om en omorganisation. Denna innebar att styrkommittén för kultursamarbete, CDCC, avskaffades och att de tidigare specialistkommittéerna för utbildning, högre utbildning och forskning, kultur samt kulturarv har omvandlats till styrkommittéer. Samordningen av kommittéerna sköts av sekretariatet i nära samarbete med GR-C, rapportörgruppen för utbildning, kultur, sport, ungdom och miljö. GR-C skall dessutom regelbundet anordna utökade möten med representanter från huvudstäderna och det första mötet hölls i juni 2002.

4.3.1 Utbildning

Inom styrkommittén för utbildning (CD-ED) startade ett nytt språkprojekt 2002. Syftet är bl.a. att analysera hur språkpolitik kan främja mångspråkighet i Europa. Projektet sjuöptes vid en konferens i Strasbourg i november 2002. Under 2002 startade också ett nytt historieprojekt, Den europeiska dimensionen i historieundervisning. Utbildningskommittén har också diskuterat innehållet i den ministerkonferens som kommer att äga rum i Aten i november 2003.

Inom utbildningsområdet bedrivs också projektet utbildning för demokratiskt medborgarskap. Projektet pågår fram till 2004. Under 2002 har fokus legat på elevers inflytande och delaktighet. Ett 40-tal länder ingår i ett nätverk där varje land är representerat med en nationell koordinator. Sverige är representerat genom Skolverket.

Sverige kommer främst att prioritera arbetet inom språkområdet.

I maj 2002 antog ministerkommitténs ställföreträdarkrets på förslag av Europarådets styrkommitté för högre utbildning och forskning (CD-ESR) en rekommendation till medlemsstaterna om den högre utbildningens roll i det livslånga lärandet.

Den för Europarådet och UNESCO gemensamma konventionen om erkännande av bevis avseende högre utbildning i Europaregionen, som antogs i Lissabon 1997, hade den 31 januari 2003 undertecknats av 43 stater och ratificerats av 30. Konventionen ratificerades av den svenska regeringen den 23 augusti 2001. Europarådets och UNESCO:s nätverk ENIC (European Network of national information centres on academic recognition and mobility) arbetar för att underlätta erkännandet av examina och kvalifikationer länderna emellan.

Sverige kommer i fråga om den högre utbildningen att prioritera att arbetet med erkännandefrågor utvecklas och stärks. Sverige kommer även att fortsätta stödja Europarådets arbete med att utveckla medlemsländernas arbete i linje med den s.k. Bolognadeklarationen, vilken syftar till att skapa ett europeiskt område för högre utbildning. Ett uppföljningsmöte på ministernivå inom ramen för Bolognaprocessen kommer att hållas i september 2003.

4.3.2 Kultur och kulturarv

Den nybildade styrkommittén för kultur, CDCULT, träffades för första gången i oktober 2002. Kommittén valde en ordförande, Naima Balic från Kroatien. Ett prioriterat område för de kommande åren är projektet om dialog mellan kulturer och konfliktförebyggande åtgärder. Ett ministerseminarium planeras till våren 2003. Nationella länderexaminationer av kulturpolitik har genomförts med Azerbajdzjan, Bosnien och Hercegovina, Georgien och Malta. Arbetet med det jämförande kompendiet över medlemsstaternas kulturpolitikprofiler (www.culturalpolicies.net) har fortskridit. Omkring 30 länder deltar i projektet. Inom ramen för Europarådets konstutställningar förbereds vandringsutställningen "Universal Leonardo".

Styrkommittén för kulturarvsfrågor, CD-PAT, hade sitt första möte i oktober 2002. Vid mötet antogs ett arbetsprogram för kommittén för perioden 2002-2004. Arbetet innebär en uppföljning av konventioner gällande bl.a. arkitekturfrågor, arkeologifrågor och landskapsfrågor. Vidare skall en uppföljning ske av resultatet från kulturministerkonferensen i Portoroz, Slovenien (april 2001) vilket bl.a. innebär samarbetsåtgärder för att minska hoten mot kulturarvet.

Riksantikvarieämbetet har under perioden bl.a. deltagit i Europarådets projekt HEREIN vars övergripande syfte är att öka och underlätta kontakter mellan kulturarvsinstitutioner i hela Europa. Genom projektets Internetportal tillgängliggörs aktuell information som kulturmiljölagstiftning, policydokument och uppgifter om administration och organisation inom kulturarvsområdet. Samarbetet syftar även till att skapa ett kontaktnät för erfarenhetsutbyte mellan deltagarna och deras institutioner.

4.3.3 Idrott

Styrkommittén för idrottsfrågor höll sitt 25:e möte i mars 2002. Vid mötet antogs budget och verksamhetsprogram för året. Mötet enades om att på generalsekreterarens begäran i det framtida arbetet särskilt uppmärksamma idrottens roll i att främja tolerans och rent spel som ett bidrag till en mångkulturell och mellanreligiös dialog. Detta mot bakgrund av Ministerkommitténs rekommendation (2001)⁶ som behandlar behovet av åtgärder för att förebygga rasism, främlingsfientlighet och rasistisk intolerans inom idrotten.

Det 16:e informella mötet för statsråd i Europa som ansvarar för idrottsfrågor genomfördes i Warszawa, Polen, den 12–13 september 2002. Mötet behandlade frågor om idrott i skolan och staternas engagemang i Världssantidopningsbyrån (WADA).

Såväl hösten 2001 som 2002 behandlade Ministerkommittén frågan om de europeiska staternas bidrag till WADA. Rekommendationer har ställts ut där medlemsstaterna uppmanats att betala Europas regeringars andel av WADA:s budget i enlighet med andelen för medlemsstaternas bidrag till Europarådets budget.

Konventionen mot läktarvåld hade den 31 december 2002 ratificerats av 34 länder och undertecknats av ytterligare 5 länder.

Konventionen mot dopning hade den 31 december 2002 ratificerats av 39 länder och ytterligare 8 länder hade undertecknat densamma. Även länder utanför Europarådet har ratificerat konventionen. Sverige har varit aktiv inom övervakningsgruppen för konventionen där frågor i relation till utvecklingen av WADA har fortsatt att stå i centrum.

Inom denna övervakningsgrupp har ett förslag till tilläggsprotokoll till konventionen mot dopning utarbetats. Tilläggsprotokollet behandlar frågan om ömsesidiga multilaterala dopningstester inom idrotten. Ministerkommittén beslutade den 3 juli 2002 att anta tilläggsprotokollet till konventionen som därefter öppnades för underskrift vid det informella idrottsministermötet i Polen den 12 september 2002. Tilläggsprotokollet träder i kraft den första dagen i den månad som följer

efter utgången av tre månader efter det att det femte ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrumentet har deponerats. Sveriges Riksidrottsförbund föreslog regeringen i svar på remiss den 2 september 2002 att Sverige snarast undertecknar tilläggsprotokollet. Regeringen beslutade därefter den 5 september 2002 att tilläggsprotokollet till konventionen skulle undertecknas utan förbehåll för ratifikation vilket därefter gjordes på öppningsdagen den 12 september. Den 31 december 2002 hade tre stater, Sverige, Norge och Danmark deponerat behövliga instrument. Därutöver hade 12 stater signerat tilläggsprotokollet. Således har tilläggsprotokollet till antidopningskonventionen vid årsskiftet ännu inte trätt i kraft.

4.3.4 Ungdomsfrågor

Styrkommittén för ungdomsfrågor (CDEJ) genomförde tre möten under 2001 och 2002. Vid dessa möten sammanträdde styrkommittén tillsammans med ungdomsorganisationernas organ (Advisory Council) och fattade gemensamma beslut i vissa frågor t.ex. beträffande budgetprioriteringar. Vidare presenterades en utvärdering av Luxemburgs politik på området, inom ramen för ett initiativ med ungdomspolitiska länderförhör. Dessutom ägde en utvärdering av Litauens ungdomspolitik rum i Vilnius.

En ministerkonferens genomfördes i Thessaloniki, oktober 2002. Ungdomsministrarna fattade beslut om att anta nya prioriterade områden för 2003-2005; interkulturell dialog samt stöd till fredsaktiviteter, utbildning om mänskliga rättigheter samt social inkludering, delaktighet och aktivt medborgarskap, stöd till utveckling av ungdomspolitiken, tvärssektoriellt arbete inom Europarådet. Vidare antog ungdomsministrarna en resolution om ungdomar i konfliktområden samt ett uttalande om det fortsatta arbetet på det ungdomspolitiska området i Europa.

Under 2001 och 2002 delade Europeiska ungdomsfonden ut 5 218 993 euro i bidrag. Sammanlagt anordnades 371 projekt i form av seminarier och konferenser om aktuella ungdoms- och samhällsfrågor. Internationella ungdomsorganisationer (105 st) tilldelades 923 542 euro i administrativt stöd. Fonden gav även 316 207 euro i stödbidrag till publikationer och utbildningsmaterial. Sverige bidrog med 101 066 euro till fondens budget. Bidrag till fonden är numera obligatoriska.

De båda europeiska ungdomscentrumen i Strasbourg och i Budapest anordnade under 2001 och 2002 sammanlagt 61 seminarier för ungdomar, 32 ungdomsledarutbildningar. I dessa aktiviteter deltog 2 920 ungdomar, varav 89 från Sverige.

5.1 Partsavtalet på social- och hälsoområdet

Sverige deltar sedan 1986 i partsavtalets handikappkommitté (CD-P-RR). Det årliga mötet ägde rum i Dublin i juni 2002. Under året har kommittén huvudsakligen arbetat med frågor om diskriminering av kvinnor med funktionshinder, rekommendationer för att tillförsäkra funktionshindrade vuxna och barn skydd mot våld och att förebygga funktionshinder som en följd av kroniska sjukdomar. I samarbete med CD-P-RR har en kommitté av ”senior officials” bildats för att förbereda en ministerkonferens om handikappfrågor i Malaga i maj 2003.

5.2 Europafarmakopén

Antalet medlemmar i Europa som har ratificerat Europarådets konvention om utarbetandet av en europeisk farmakopé (Ph. Eur.) har nu ökat till 31 stycken. Sverige har varit anslutet sedan 1975. Utöver medlemmarna deltar ytterligare sexton länder samt WHO som observatörer vid Europafarmakopékommisionens möten. Bland observatörländerna är nio stycken utomeuropeiska.

Hösten 2001 tillsattes nya experter och ordföranden för de olika expertgrupperna. Sverige har en god representation i expertgrupperna och innehar ordförandeposten i en av dem. Genom den goda representationen har Sverige starkt bidragit till arbetet med den fjärde upplagan av Europafarmakopén som trädde ikraft år 2002. En viktig nyhet är att alla generella monografier (monografi för en substans- /produktklass) även gäller för substanser som inte är publicerade i Europafarmakopén. Under 2002 har också tre supplement till fjärde upplagan getts ut, även i det arbete har det svenska bidraget varit stort. Ett stort antal monografier för veterinära vacciner har reviderats för att reducera användningen av djur vid analyserna av vaccinerna. Ett symposium om detta anordnades också av europafarmakopén i november 2002.

För att öka produktionen har ett pilotprojekt för att pröva ytterligare en väg för att utarbeta monografier på startats, den innebär ett ökande engagemang från Läkemedelsindustrin. Samarbetet mellan Ph. Eur., den amerikanska (USP) och den japanska (JP) farmakopén avseende harmonisering av de olika farmakopéernas monografier fortsätter. En enhetlig markering som visar vad som är harmoniserat i monografierna i de olika farmakopéerna har tagits fram.

Planeringen för den femte upplagan som skall komma ut 2004 har påbörjats dels genom ett diskussionsseminarium rörande föroreningar i läkemedelssubstanser som arrangerades av europafarmakopén i Strasbourg december 2001, där representanter från farmakopén, läkemedelsregistrering, -kontroll, och -inspektion samt från den europeiska läkemedelsindustriföreningen deltog. Sverige deltog med tre representanter. Dels genom ett motsvarande seminarium rörande

hjälpämnen som används i läkemedel som arrangerades av europafarmakopén i april 2002 i Bryssel, vid det mötet deltog 5 representanter från Sverige.

Läkemedelsverket och Svenska farmakopékommittén anordnade i december 2001 en farmakopédag i Uppsala för att informera de svenska intressenterna om Europafarmakopéarbetet. Den var välbesökt med deltagare från Läkemedelsindustrin, Apoteket AB, analyslaboratorier, universitet och Läkemedelsverket.

5.3 Europarådets utvecklingsbank

Europarådets utvecklingsbank är en multilateral utvecklingsbank med social inriktning. Bankens verksamhet baseras på principen om att stärka den sociala sammanhållningen i Europa. Banken bildades ursprungligen 1956 som en social utvecklingsfond för hjälp vid naturkatastrofer och bidrag till t.ex. flyktingar. Efterhand har bankens verksamhetsområde vidgats avsevärt.

Sverige blev medlem 1977. Under 2001 och 2002 har Sverige deltagit i de ordinarie möten som hållits i bankens styrelse och dess administrativa råd. Från och med 2003 deltar Sverige också i mötena med administrativa rådets exekutivkommitté. Sveriges ambassadör i Strasbourg representerar Sverige i styrelsen. I administrativa rådet representeras Sverige av Finansdepartementets internationella avdelning.

Sverige har under de gångna två åren verkat för att bankens verksamhet i Central- och Östeuropa skall ges ökad vikt. Andelen för denna ländergrupp har också ökat under de senaste åren, och enligt planerna skall hälften av bankens utlåning gå till dessa länder inom den närmaste framtiden.

Hösten 2001 anslöts Sverige genom ett riksdagsbeslut till den höjning av kapitalet som 1999 initierades av bankens styrelse. Kapitalhöjningen ökade bankens kapital till sammanlagt 3 248 milj. euro. Den svenska kapitalandelen uppgår efter höjningen till 2,6 %.

5.4 Pompidougruppen för narkotikafrågor

Medlemsantalet i Pompidougruppen uppgick under år 2002 till 34 länder. Pompidougruppens syfte är att bidra till att utveckla en multisektoriell, balanserad, effektiv och nyskapande drogpolicy i medlemsländerna. De ministrar som ansvarar för samordningen av narkotikafrågor möts i princip vart tredje år och beslutar då om inriktningen på samarbetet fram till nästa ministermöte. Vid ministermötet i oktober 2000 antogs det nuvarande tre års programmet för Pompidougruppens arbete. Arbetsprogrammet är uppdelat i fyra huvudområden: 1) forskning och epidemiologi, 2) prevention, utbildning och träning, 3) vård, behandling och sociala aspekter på drogmissbruk samt 4) juridiska och kontrollaspekter. Inom alla dessa områden har en rad seminarier och expertgruppsmöten genomförts under året.

Nästa ministermöte kommer att äga rum i november 2003.

5.5 Filmstödsfonden "Eurimages"

Skr. 2002/03:81

I slutet av 1988 etablerade Europarådet genom ett partsavtal en europeisk fond för stöd till filmproduktion, kallad "Eurimages". Fonden hade 28 medlemmar vid årsskiftet 2002/2003.

Fonden förfogade under år 2001 över ca 19,5 miljoner euro (176,8 miljoner kronor). Sveriges bidrag, som utbetalas av Svenska Filminstitutet, uppgick samma år till drygt 461 000 euro (knappt 4,2 miljoner kronor). Under år 2002 förfogade fonden över drygt 20,1 miljoner euro (185,2 miljoner kronor). Det svenska bidraget uppgick detta år till drygt 482 000 euro (drygt 4,4 miljoner kronor).

Under år 2001 erhöll svenska projekt stöd med knappt 479 000 euro (drygt 4,3 miljoner kronor). Under år 2002 var beloppet drygt 463 000 euro (knappt 4,3 miljoner kronor).

5.6 Kommissionen för demokrati genom lag

I den europeiska kommissionen för demokrati genom lag (Venedigkommissionen) är 43 av Europarådets 44 medlemsstater idag parter medan Vitryssland och FRJ har status som 'associate member'. Därutöver har 11 andra stater observatörsstatus.

Till kommissionens viktigare uppgifter har hört att på begäran bistå de före detta kommunistiska staterna i Central- och Östeuropa vid utarbetandet av nya demokratiska konstitutioner, baserade på Europarådets grundläggande principer. Samarbetet bedrivs så att mindre grupper av kommissionsmedlemmar, med ansvar för ett visst land, granskar och successivt reviderar upprättade lagförslag. Ofta följs arbetet upp med besök i landet i fråga. Kommissionens verksamhet har satt åtskilliga spår i de nya konstitutioner som antagits.

Under senare tid har kommissionen arbetat bl.a. med konstitutionella frågor avseende Bosnien och Hercegovina, FRJ/Kosovo, Lettland, Liechtenstein, Moldavien och Ukraina. Kommissionen har också studerat den konstitutionella utvecklingen i Armenien, Kirgizistan och ett flertal andra stater.

5.7 Det europeiska audiovisuella observatoriet

Det europeiska audiovisuella observatoriet etablerades 1992 som ett utvidgat partsavtal inom Europarådet. Observatoriet har till uppgift att främja spridning av information om den audiovisuella industrin i Europa. Sverige är medlem sedan starten. Under andra halvåret 2001 och under 2002 har Observatoriet fortsatt sitt arbete med att samla in och distribuera information om den europeiska audiovisuella industrin med särskild fokus på områdena film, TV, video/DVD samt nya medier. Den tidigare årliga samlade publikationen "Statistical Yearbook" har under 2002 och början av 2003 givits ut i flera volymer. Fortlöpande information har publicerats i Observatoriets nyhetsbrev IRIS. Ett fortsatt arbete har skett

med utveckling av olika databaser med jämförbar europeisk statistik på det audiovisuella området. Skr. 2002/03:81

5.8 Europarådets Nord-Sydcentrum

Sedan Förbundsrepubliken Tysklands inträde 2001 har Europarådets Nord-Sydcentrum 20 medlemmar, däribland Sverige. För perioden 2002-2003 är Sverige medlem i Nord-Sydcentrets exekutivkommitté och byrå.

Såsom en uppföljning till Johannesburg-konferensen om hållbar utveckling anordnade Nord-Sydcentret i november 2002 en Europeisk konferens om utbildning för hållbar utveckling i Maastricht, Nederländerna, som resulterade i ett antal konkreta rekommendationer för nationella utbildningsplaner. Sverige representerades på statssekreterarnivå.

Centret har fått ökad aktualitet genom att det sedan öppnandet 1990 utgör ett redskap för Europarådet för främjande av förståelse mellan kulturer och religioner. Det har under denna tid samlat en betydande erfarenhet av sådan dialog. Nord-Sydcentret har i denna verksamt haft ett visst samarbete med det svenska Alexandria-institutet.

5.9 Europeiskt centrum för moderna språk i Graz

Ett 30-tal länder har hittills anslutit sig till språkcentret i Graz, däribland Sverige. Sverige ingår f.n. i styrelsen för centret.

5.10 Partsavtal för uppföljning på korruptionsområdet

Inom GRECO har arbetet med att utvärdera förhållandena vad gäller korruption i medlemsstaterna fortsatt. Under hösten 2001 har GRECO besökt Bulgarien, Tyskland, Ungern, Rumänien, Grekland, Kroatien och Litauen. Under 2002 besöktes Danmark, Norge, den f.d. Jugoslaviska republiken Makedonien, Albanien, Malta, USA, Bosnien-Hercegovina, Nederländerna, Tjeckien, Moldavien och Portugal.

6 Förteckning över medlems- och kandidatländer

Medlemmar

Albanien	(Makedonien) f.d. jugoslaviska
Andorra	republiken Makedonien
Armenien	Malta
Azerbajdzjan	Moldavien
Belgien	Nederländerna
Bosnien och Hercegovina	Norge
Bulgarien	Polen
Cypern	Portugal
Danmark	Rumänien
Estland	Ryska Federationen
Finland	San Marino
Frankrike	Schweiz
Förenade Kungariket	Slovakien
Georgien	Slovenien
Grekland	Spanien
Irland	Sverige
Island	Tjeckien
Italien	Turkiet
Kroatien	Tyskland
Lettland	Ukraina
Liechtenstein	Ungern
Litauen	Österrike
Luxemburg	

Länder som sökt inträde i Europarådet

(Förbundsrepubliken Jugoslavien) statsförbundet Serbien och
 Montenegro
 Monaco
 Vitryssland

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 6 mars 2003

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Ulvskog, Lindh, Sahlin, Pagrotsky, Östros, Messing, Engqvist, Lövdén, Ringholm, Bodström, Karlsson, J.O., Sommestad, Lund, Nykvist, Andnor, Nuder, Johansson, Hallengren, Björklund

Föredragande: *statsrådet Lindh*

Regeringen beslutar skrivelse 2002/03:81 Redogörelse för verksamheten inom Europarådets ministerkommitté m.m. andra halvåret 2001 och under år 2002.